بسمه تعالی

عنوان:

دستورالعمل اجرایی کارگروه تخصصی نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت امور پژوهشی و فناوری دانشگاه ایلام

تهیه کننده:

مدیریت نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه ایلام

تاریخ تنظیم: شهریورماه ۱۴۰۵

مقدمه

این دستورالعمل با هدف سامان‌دهی، هماهنگی و ارتقای اثربخشی فرآیندهای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت در حوزه امور پژوهشی و فناوری و به استناد بند ۷-۱ از ماده ۷ آیین‌نامه تشکیل شورا و مدیریت نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی و فناوری تدوین گردیده است. مقررات این شیوه‌نامه در راستای تبیین «نحوه تشکیل، ترکیب اعضا، حدود وظایف و اختیارات، شیوه فعالیت و سازوکار گزارش‌دهی کارگروه تخصصی نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت امور پژوهشی و فناوری دانشگاه» وضع شده است. همچنین، فراهم‌سازی زمینه‌های لازم برای پایش مستمر، هم‌افزایی کارشناسی، ارزیابی نظام‌مند و بهبود مستمر کیفیت پژوهش و فناوری، از جمله اهداف اساسی این دستورالعمل محسوب می‌گردد. لازم به‌ذکر است که منظور از "دانشگاه" و "کارگروه" در این دستورالعمل اجرایی، به‌ترتیب "دانشگاه ایلام" و "کارگروه تخصصی نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت امور پژوهشی و فناوری دانشگاه ایلام" می‌باشند.

ماده ۱– هدف کلی کارگروه

هدف از تشکیل کارگروه، پایش و ارزیابی مستمر کیفیت فرآیندها، برنامه‌ها، فعالیت‌ها و نتایج پژوهشی و فناورانه دانشگاه و ارائه بازخوردهای کارشناسی، پیشنهادهای اصلاحی و راهکارهای بهبودبخش به شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه است.

ماده ۲– حوزه فعالیت کارگروه

حوزه فعالیت کارگروه تخصصی نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت امور پژوهشی و فناوری دانشگاه، در چارچوب مأموریت‌ها، سیاست‌ها، قوانین، مقررات و اسناد بالادستی مرتبط، شامل موارد زیر است:

۱. بررسی، پایش، ارزیابی و تحلیل وضعیت کلی پژوهش، فناوری و نوآوری در دانشگاه؛
۲. بررسی سیاست‌ها، برنامه‌ها، فرآیندها و فعالیت‌های مرتبط با امور پژوهشی و فناورانه؛
۳. بررسی عملکرد واحدهای پژوهشی، فناورانه و سایر بخش‌های ذی‌ربط در چارچوب ضوابط و برنامه‌های مصوب؛
۴. بررسی نتایج ارزیابی‌ها، مستندات، گزارش‌ها و بازخوردهای ذی‌نفعان در حوزه پژوهش و فناوری؛
۵. ارائه گزارش‌ها، جمع‌بندی‌ها و پیشنهادهای کارشناسی به شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه.

ماده ۳– ترکیب اعضای کارگروه

کارگروه تخصصی نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت امور پژوهشی و فناوری دانشگاه از اعضای زیر تشکیل می‌شود:

۱. مدیر نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه به‌عنوان رئیس کارگروه؛
۲. دو تا چهار نفر از اعضای هیأت علمی صاحب‌نظر در حوزه پژوهش و فناوری، ارزیابی، تضمین کیفیت و یا حوزه‌های مرتبط، به پیشنهاد رئیس کارگروه و با حکم رئیس دانشگاه؛
۳. یک نفر از اعضای کارگروه به‌عنوان دبیر، به پیشنهاد رئیس کارگروه و با حکم رئیس دانشگاه؛
۴. در صورت نیاز، کارشناسان، مدیران، مسئولان و یا صاحب‌نظران مرتبط به‌عنوان عضو مدعو بدون حق رأی.

تبصره ۱: مدت عضویت اعضای کارگروه دو سال است و انتخاب مجدد آنان بلامانع خواهد بود.

تبصره ۲: کارگروه می‌تواند در صورت نیاز، از ظرفیت کارشناسان و متخصصان مشورتی داخل و یا خارج از دانشگاه، با رعایت ضوابط مربوط و تعهد به اخلاق حرفه‌ای و امانت‌داری در حفظ داده‌ها و اطلاعات کسب شده استفاده نماید.

تبصره ۳: کلیه اعضای کارگروه موظف به رعایت کامل اصل بی‌طرفی، استقلال نظر و اخلاق حرفه‌ای هستند. در صورتی که موضوع مورد بررسی، پرونده پژوهشی و یا تصمیم‌گیری کارگروه به نحوی باشد که برای هر یک از اعضا نفع و یا زیان شخصی، گروهی، خویشاوندی و یا تعارض منافع آشکار ایجاد نماید، عضو مذکور موظف است پیش از آغاز بررسی، مراتب را رسماً به رئیس کارگروه اعلام نموده و از حضور در فرآیند ارزیابی، اظهارنظر و رأی‌گیری در خصوص آن موضوع خاص امتناع ورزد. عدم رعایت این بند و کتمان تعارض منافع، تخلف اداری محسوب می‌گردد.

تبصره ۴: کلیه اطلاعات، اسناد، داده‌های ارزیابی، مباحث مطرح‌شده در جلسات و پیش‌نویس گزارش‌های نظارتی، محرمانه تلقی شده و کلیه اعضای کارگروه، دبیر، کارشناسان و اعضای مدعو مؤظف به حفظ کامل اصل رازداری و محرمانگی می‌باشند. هرگونه افشا، بهره‌برداری غیرمجاز و یا انتقال اطلاعات ارزیابی‌شده بدون مجوز رسمی، تخلف محسوب شده و تعهد به حفظ محرمانگی حتی پس از پایان دوره عضویت نیز به قوت خود باقی است.

ماده ۴– وظایف و مسئولیت‌های کارگروه

وظایف و مسئولیت‌های کارگروه در چارچوب مأموریت‌های مصوب عبارت است از:

۱. طراحی، بومی‌سازی و اختصاصی‌سازی شاخص‌ها، معیارها و الگوهای ارزیابی کیفیت پژوهش و فناوری متناسب با مأموریت‌های دانشگاه و ارائه آن‌ها به شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه جهت تصویب موارد؛
۲. رصد مستمر کیفیت فعالیت‌های پژوهشی، فناورانه و زیرساخت‌های مرتبط در سطح دانشگاه، دانشکده‌ها و مراکز تحقیقاتی و ارزیابی میزان انطباق آن‌ها با قوانین، اسناد بالادستی و آیین‌نامه‌ها؛
۳. بررسی کیفیت طرح‌های پژوهشی، پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها و فعالیت‌های نوآورانه در سطح نظارتی، بدون مداخله در امور اجرایی معاونت پژوهش و فناوری و واحدهای ذی‌ربط؛

۴. هدایت و پایش فرآیند ارزیابی درونی واحدهای پژوهشی و تحلیل بازخوردها و میزان رضایت ذی‌نفعان (اعضای هیأت علمی، پژوهشگران و شرکای صنعتی)؛
۵. احصای نقاط قوت، ظرفیت‌ها، چالش‌ها و گلوگاه‌های کیفیت پژوهشی و تدوین طرح‌ها و راهکارهای اصلاحی جهت ارائه به شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه؛
۶. تهیه گزارش‌های تخصصی و تحلیلی از نتایج پایش‌ها و ارزیابی‌ها (از جمله رتبه‌بندی‌های ملی و بین‌المللی) و پیگیری کارشناسی میزان تحقق مصوبات ابلاغی شورا؛
۷. تحلیل کارشناسی گزارش‌ها، مستندات پژوهشی و آسیب‌شناسی دوره‌ای اولویت‌های تحقیقاتی با در نظر گرفتن تناسب با نیازهای جامعه، صنعت و اقتضائات آمایش پژوهش و فناوری.

ماده ۵– نحوه تشکیل و برگزاری جلسات کارگروه

مقررات حاکم بر نحوه تشکیل، رسمیت و اتخاذ تصمیم در جلسات کارگروه به شرح زیر است:

۱. جلسات کارگروه با دعوت رئیس کارگروه و در غیاب وی با هماهنگی دبیر تشکیل می‌شود.
۲. جلسات عادی حداقل ماهی یک‌بار و در صورت نیاز به‌صورت فوق‌العاده برگزار می‌شود.
۳. جلسات با حضور رئیس و حداقل نصف به‌علاوه یک نفر از اعضای دارای حق رأی رسمیت می‌یابد.
۴. نظرات کارشناسی و تصمیمات کارگروه با رأی اکثریت اعضای حاضر دارای حق رأی اتخاذ شده و در صورت تساوی رأی‌ها، رأی سمتی که رئیس کارگروه در آن قرار دارد، ملاک عمل و تعیین‌کننده خواهد بود. سپس، نتایج برای بررسی و اقدام مقتضی به شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه منعکس می‌شود.
۵. صورت‌جلسات توسط دبیر کارگروه تنظیم شده و پس از تأیید رئیس کارگروه در دبیرخانه بایگانی می‌شود.

ماده ۶– دبیرخانه کارگروه

ترکیب، وظایف و سازوکار اجرایی دبیرخانه کارگروه به شرح زیر تعیین می‌گردد:

۱. دبیرخانه کارگروه در واحد مدیریت نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه مستقر است.
۲. امور اجرایی، هماهنگی جلسات، تنظیم صورت‌جلسات، پیگیری مکاتبات، جمع‌آوری مستندات و نگه‌داری سوابق بر عهده دبیرخانه است.
۳. دستور جلسات با پیشنهاد دبیر و تأیید رئیس کارگروه، حداقل سه روز کاری پیش از جلسه به اعضا ابلاغ می‌شود (مگر در موارد اضطراری).
۴. گزارش‌ها، پیشنهادها و جمع‌بندی‌های مصوب کارگروه، پس از تأیید رئیس کارگروه، برای طرح در شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه ارسال می‌شوند.

ماده ۷– گزارش‌دهی کارگروه

چگونگی تهیه، محتوا و زمان‌بندی ارائه گزارش‌های کارگروه به شرح زیر تعیین می‌گردد:

۱. کارگروه مؤظف است گزارش‌های تخصصی، تحلیلی و موردی خود را به‌صورت دوره‌ای، شش‌ماهه، سالانه و یا حسب ارجاع به شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه ارائه کند.
۲. گزارش‌ها باید شامل تحلیل وضعیت موجود، شواهد و مستندات، چالش‌ها، موانع، زمینه‌های بهبود و پیشنهادهای اصلاحی باشد.
۳. در صورت احراز مغایرت‌های مهم با ضوابط، افت محسوس کیفیت و یا مسائل اثرگذار بر کیفیت پژوهشی، کارگروه گزارش کارشناسی لازم را به‌همراه پیشنهادهای اصلاحی به شورا ارائه می‌کند. تصمیم‌گیری درباره نحوه ابلاغ، پیگیری و اقدام بعدی بر عهده شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه است.

ماده ۸– حدود اختیارات و تعهدات کارگروه

حدود اختیارات، تعهدات و چارچوب عملکردی کارگروه به شرح زیر تعیین می‌گردد:

۱. کارگروه تخصصی نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت امور پژوهشی و فناوری دانشگاه، ضمن فعالیت در چارچوب قوانین، مقررات، آیین‌نامه‌ها، مصوبات و ضوابط دانشگاه، بر اساس وظایف و اختیارات مندرج در ماده ۴ این دستورالعمل، به‌عنوان مرجع کارشناسی، ارزیابی، مشورتی و پیشنهاددهنده عمل می‌نماید. این کارگروه در امور اجرایی واحدهای ذی‌ربط مداخله نخواهد داشت و تصمیمات نهایی و اقدامات اجرایی، در صلاحیت شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه و واحدهای اجرایی مربوطه است.
۲. کارگروه می‌تواند برای بررسی‌های تخصصی، اطلاعات، آمار، گزارش‌ها و مستندات مرتبط را از واحدهای ذی‌ربط، در چارچوب ضوابط دانشگاه درخواست نماید.
۳. واحدهای مرتبط می‌بایست اطلاعات و مستندات مورد نیاز را در حدود قوانین و مقررات و در مهلت مقرر به کارگروه ارائه کنند.

تبصره۱: در صورت عدم ارائه به‌موقع و یا ناقص بودن اطلاعات و مستندات درخواستی، دبیرخانه کارگروه ضمن مکاتبه با واحد مربوط، مهلت مقتضی را جهت تکمیل اطلاعات تعیین می‌نماید. در صورت عدم حصول نتیجه، موضوع جهت اتخاذ تصمیم و هماهنگی‌های لازم به اطلاع شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه خواهد رسید.

ماده ۹– ساز وکار پیگیری و سنجش اثربخشی مصوبات

به‌منظور تضمین پویایی چرخه نوآوری و اطمینان از تحقق اهداف پژوهشی و فناورانه، فرآیند پیگیری و ارزیابی اثربخشی مصوبات بر پایه اصول زیر اجرا می‌گردد:

۱. فرآیند استعلام مستمر وضعیت اجرای مصوبات، پروژه‌های تحقیقاتی و قراردادهـای ارتبـاط بـا صـنعت از واحدهای ذی‌ربط توسط دبیرخانه، می‌بایست با ارائه «گزارش وضعیت پیشرفت پروژه‌ها» در ابتدای جلسـات کارگروه به‌صورت منظم پیگیری گردد.

۲. کارگروه مکلف است با تحلیل مقایسه‌ای شاخص‌های عملکردی (نظیـر تعـداد مقـالات، جـذب بودجـه و خروجی‌های فناورانه) قبل و بعد از اجرا، اثربخشی واقعی مصوبات را فراتر از تحقـق شـکلی آن‌هـا ارزیـابی و گزارش نماید.

۳. در صورت بروز مانع در مسیر اجرای طرح‌های پژوهشی و یا عدم حصول خروجی‌های مورد انتظار در بازه زمانی تعیین‌شده، کارگروه موظف است با انجام «تحلیل ریشه‌ای موانع»، راهکارهای جایگزین و برنامـه‌هـای اصلاحی جدید را جهت تصویب به شورای پژوهش و فناوری دانشگاه پیشنهاد دهد.

۴. فرآیندهای نظارت و ارزیابی و پیگیـری کارگـروه می‌بایست بر اسـاس جـدول زمـان‌بنـدی سـالانه ذیـل انجام شود:

ردیف	فعالیت و اقدام کلیدی	بازه زمانی	متولی و نحوه اقدام	خروجی مورد انتظار
۱	تدوین تقویم پژوهشی، اولویت‌بندی فراخوان‌ها و تصویب شیوه‌نامه‌های حمایتی	پیش از آغاز سال تحصیلی	دبیر و اعضای کارگروه	برنامه عملیاتی پژوهش و تقویم حمایت‌ها
۲	پایش پیشرفت پروژه‌های درون‌دانشگاهی و نظارت بر تجهیزات آزمایشگاهی	در طول سال تحصیلی	کارگروه با هماهنگی مدیریت پژوهش	گزارش نظارتی وضعیت پیشرفت طرح‌ها
۳	نظارت بر فرآیند دفاع از پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (کیفیت و زمان‌بندی)	انتهای هر نیم‌سال	اعضای منتخب کارگروه	کارنامه نظارت بر دفاع‌ها و خروجی‌های علمی
۴	تحلیل شاخص‌های علم‌سنجی، پایش قراردادهای صنعت و ارزیابی درونی گروه‌ها	پایان هر نیم‌سال	دبیرخانه و گروه‌های پژوهشی	کارنامه تحلیلی تولیدات علمی و قراردادها
۵	سنجش سالانه اثربخشی حمایت‌های پژوهشی و بازتحلیل شاخص‌های اثرگذاری	شهریورماه هر سال	دبیر و اعضای کارگروه	گزارش جامع سالانه اثربخشی پژوهشی

۵. ارزیابی کیفیت و سنجش اثربخشی در حوزه پژوهش و فناوری، بر اساس شاخص‌های کلیدی عملکـرد در دو بخش زیر صورت می‌پذیرد:

الف) زیرساخت پژوهشی و فرآیندهای حمایتی:

- اثربخشی تسهیلات و منابع: پایش نرخ واقعی جذب بودجه‌های پژوهشی، توزیع هدفمند گرنت‌هـا و میزان بهره‌وری و کارکرد تجهیزات آزمایشگاهی؛

- مدیریت زمان در طرح‌ها و پایان‌نامه‌ها: نظارت دقیق بر روند پیشرفت طرح‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌های دانشجویی از لحظه تصویب تا دفاع نهایی، به‌منظور جلوگیری از فرسایشی شدن و رسوب پروژه‌ها؛
- اصالت و اخلاق پژوهشی: نظارت شفاف و نظام‌مند بر رعایت استانداردهای علمی، صیانت از اصول اخلاق پژوهش و تضمین دقت در فرآیند داوری، به‌منظور پیشگیری از تولید آثار فاقد اصالت علمی.

ب) بروندادهای علمی، اثرگذاری فناورانه و حل مسئله:

- کیفیت واقعی بروندادهای علمی: تحلیل خروجی‌های پژوهشی (مقالات، کتب و پتنت‌ها) با تکیه بر اثرگذاری علمی و استناد واقعی؛
- ارتباط با صنعت و جامعه (با تأکید بر نیازهای منطقه‌ای): سنجش میزان جذب قراردادهای برون‌دانشگاهی، تجاری‌سازی دستاوردها و سهم پژوهش‌ها در حل مسائل و چالش‌های عینی (مشخصاً در سطح استان و کشور)؛
- توانمندسازی پژوهشی: ارزیابی میزان ارتقای مهارت‌های عملی و روش‌شناختی اعضای هیئت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی از طریق کارگاه‌های تخصصیِ خروجی‌محور.

ماده ۱۰ – بازنگری و به‌روزرسانی دستورالعمل

به‌منظور پویایی، ارتقای کیفیت و انطباق مستمر با اسناد بالادستی، آیین‌نامه‌ها و مصوبات ابلاغی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه، این دستورالعمل در صورت نیاز و بنا به پیشنهاد کارگروه، هر دو سال یک‌بار (و حداکثر ظرف سه سال) مورد بازنگری قرار گرفته و اصلاحات لازم پس از تصویب در شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه، لازم‌الاجرا خواهد بود.

ماده ۱۱– تصویب و اجرا

این دستورالعمل در **۱۱ ماده** و **۵ تبصره** تنظیم شده و پس از تصویب در جلسه شماره یک مورخ ۱۴۰۵/۰۶/۰۲ شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه، تأیید رئیس دانشگاه و ابلاغ آن، لازم‌الاجرا است.